

ATESTATO Nr. 0428	KOMPLEKSAS	SPECIALUSIS PLANAS. RENGIMO ETAPAS. KONCEPCIJOS RENGIMO STADIJA	TOMAS	METAI
	U-1161		II	2013

Šalčininkų rajono
savivaldybė

ŠALČININKŲ REKREACINIŲ PLANAS RAJONO TERITORIJŲ SAVIVALDYBĖS SPECIALUSIS

RENGIMO ETAPAS. KONCEPCIJOS RENGIMO STADIJA.
KONCEPCIJA

PLANAVIMO ORGANIZATORIUS:

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJOS DIREKTORIUS

BENDROJO PLANO RENGĖJAS:

UAB „URBANISTIKA“

PAREIGOS	PAVARDĖ	PARAŠAS
DIREKTORĖ	G. MINEIKIENĖ	
VYR. ARCHITEKTĖ	A. KAŽIENĖ	
PROJEKTO VADOVĖ	G. RATKUTĖ SKAČKAUSKIENĖ	

TURINYS

1. ĮVADAS	3
1.1. Šalčininkų rajono savivaldybės rekreacinių teritorijų specialiojo plano rengimo pagrindas ir tikslai.....	4
1.2. Šalčininkų rajono savivaldybės rekreacinių teritorijų specialiajame plane vartojamos sąvokos	5
2. KONCEPCIJA	6
2.1. Rekreacinių arealų vystymo galimybės Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje	7
2.2. Plėtotini turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centrai	12
2.3. Rekreacinių teritorijų - poilsio vietovių vystymas	13
2.4. Rekreacinio aktyvumo ašys.....	15
2.5. Rekreacijos ir turizmo infrastruktūros vystymas	17
3. GRAFINĖ DALIS	19

1. ĮVADAS

1. ĮVADAS

1.1. ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS REKREACINIŲ TERITORIJŲ SPECIALIOJO PLANO RENGIMO PAGRINDAS IR TIKSLAI

Specialiojo planavimo organizatorius – Šalčininkų rajono savivaldybės administracijos direktorius.

Specialusis planas rengiamas vadovaujantis šiais dokumentais:

- Šalčininkų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2012 11 12 įsakymu „Dėl Šalčininkų rajono savivaldybės rekreacinių teritorijų specialiojo plano rengimo“ Nr.D[V-1930;
- Šalčininkų rajono savivaldybės rekreacinių teritorijų specialiojo plano užduotimi – darbų programa;
- 2012 12 20 Šalčininkų rajono savivaldybės administracijos Statybos ir architektūros skyriaus planavimo sąlygomis rajono lygmens specialiojo planavimo dokumentui rengti Nr.A12(25.5.6.)-40;
- 2012 11 29 Vilniaus visuomenės sveikatos centro Šalčininkų skyriaus planavimo sąlygomis rajono lygmens specialiojo planavimo dokumentui rengti Nr. 21(22-3-7)-22.3.7-93;
- 2012 11 26 Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos planavimo sąlygomis rajono lygmens specialiojo planavimo dokumentui rengti Nr. PS-208;
- 2012 12 18 Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos planavimo sąlygomis rajono lygmens specialiojo planavimo dokumentui rengti Nr.43PLS-14;
- 2012 11 30 Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos Vilniaus teritorinio padalinio planavimo sąlygomis rajono lygmens specialiojo planavimo dokumentui rengti Nr.43;
- 2012 12 11 Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Vilniaus regiono aplinkos apsaugos departamento planavimo sąlygomis rajono lygmens specialiojo planavimo dokumentui rengti Nr. VR-4.2-1341;
- 2012 12 11 VĮ Valkininkų miškų urėdijos raštu Nr. V6-(2.54)-1316;
- 2012 12 11 VĮ „Vilniaus regiono keliai“ planavimo sąlygomis Nr. PS-318.

Specialiojo plano rengimo tikslai ir uždaviniai

Šalčininkų rajono savivaldybės rekreacinių teritorijų specialiojo plano tikslai ir uždaviniai:

- Patenkinti visuomenės rekreacinius poreikius, atsižvelgiant į valstybės, visuomenės, žemės savininkų bei naudotojų interesus;
- Užtikrinti racionalų rekreacinių išteklių naudojimą bei apsaugą;
- Nustatyti prioritetines teritorijas turizmo ir rekreacijos vystymo kryptis ir rekreacinių teritorijų vystymo strategiją nacionaliniu, regioniniu, savivaldybių ir vietinių lygiu, rekreacinės veiklos specializaciją (kurortinė, poilsinė, pažintinė pramoginė, gydomoji, sportinė, kultūrinė, kaimo turizmas ir kita).

- Nustatyti (patikslinti) rekreacinių teritorijų ribas, kitą (rekreacinę) žemės sklypų pagrindinę naudojimo paskirtį, teritorijos tvarkymo reglamentą ir/ar rekreacinių išteklių naudojimo bei apsaugos režimą, šių teritorijų naudojimo būdą bei pobūdį, servitutus.
- Nustatyti rekreacinių teritorijų tvarkymų tvarkymo principus ir priemones (taip pat numatyti vietas rekreacinės infrastruktūros vystymui, galimas atskirų objektų statybos zonas ir vietas, nustatyti galimas turizmo trasas ar jų dalis, želdinių bei teritorijos pertvarkymo priemones, kitas sąlygas).

1.2. ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS REKREACINIŲ TERITORIJŲ SPECIALIAJAME PLANE VARTOJAMOS SAŲOKOS

Rekreaciniai ištekliai – gamtinės ar kultūrinės aplinkos savybės, tinkamos žmonių visaverčiam fiziniam bei dvasiniam poilsiui organizuoti. Rekreaciniams ištekliais priskiriama: gamtos ištekliai - miškai, gyvenamųjų vietovių želdynai, vandens telkiniai ir jų pakrantės, tinkamos arba galimos pritaikyti žmonių poilsiui ir pramogoms, gamtos paveldo objektai; kultūros paveldo objektai; kitos rekreacijai skirtos teritorijos bei turizmo paslaugų ir poilsio infrastruktūros objektai.

Rekreacinė teritorija – vietovė, turinti gamtinių ar kultūrinių aplinkos savybių ir sąlygų visaverčiam žmonių fiziniam bei dvasiniam poilsiui organizuoti.

Rekreacinių teritorijų sistema – apibrėžtas rekreacinių teritorijų, lankytinų ir turizmo paslaugų objektų, siejamų turistinėmis trasomis ir (ar) kelių (gatvių) tinklu, teritorinis junginys.

Turizmo ir rekreacijos centras – gyvenamoji vietovė (miestas, miestelis), išsiskirianti turizmo ištekliais ir turizmo paslaugų infrastruktūros išplėtojimu bei formuojanti turistų srautus.

Turizmo paslaugų infrastruktūra – turizmo paslaugoms teikti reikalingi statiniai ir įrenginiai.

Turizmo ištekliai – turistinį interesą turintys objektai ar vietovės.

Turizmo paslauga – fizinių ir juridinių asmenų veikla, kuria tenkinami turistų kelionės organizavimo, apgyvendinimo, maitinimo, vežimo, informacijos, pramogų ir kiti poreikiai.

Viešojo turizmo ir poilsio infrastruktūra – teritorijoms ir objektams lankyti ir (ar) poilsio veiklai organizuoti skirti stacionarūs ar laikini statiniai ir įrenginiai (įskaitant informacijos, higienos ir atliekų surinkimo statinius ir įrenginius) ir kita infrastruktūra (turistinės trasos, takai, poilsio ir sustojimo aikštelės, stovyklavietės ir jų įrenginiai, paplūdimiai ir jų įrenginiai, kiti lankytojų aptarnavimo objektai)

2. KONCEPCIJA

2. KONCEPCIJA

Šalčininkų rajono rekreacinių teritorijų specialiajame plane nustatoma: turizmo ir rekreacijos plėtros prioritetai; plėtotini turizmo ir rekreacijos centrai, viešosios turizmo infrastruktūros plėtros prioritetai, turizmo išteklių naudojimo principai; formuojami uždaviniai įvardytoms plėtros kryptims ir rekreacinių teritorijų tvarkymui įgyvendinti.

Konceptijoje teikiami sprendiniai detalizuojami specialiojo plano sprendinių konkretizavimo etape. Sprendinių konkretizavimo etape gali kisti koncepcijoje pateikti sprendiniai tiek, kiek nekeičiama koncepcija iš esmės.

Saugomų teritorijų ribos keičiamos, tvarkymo ir naudojimo priemonės numatomos specialiuosiuose saugomų teritorijų planuose. Specialiojo plano sprendiniai, susiję su saugomų teritorijų naudojimu ir tvarkymu, turi neprieštarauti saugomų teritorijų specialiesiems planams.

2.1. REKREACINIŲ AREALŲ VYSTYMO GALIMYBĖS ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOJE

Rekreaciniai arealai vystomi įvertinus aukštesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentuose numatytus sprendinius. Šalčininkų rajono savivaldybės teritorija, pagal LR teritorijos bendrąjį planą patenka į gana mažo ir mažo potencialo arealų tarpą. Pagrindinius *rekreacinės aplinkos išteklius* sudaro:

- **gamtinis potencialas** - *gamtinė aplinka*, tinkanti poilsiui: vaizdingas gamtovaizdis, miškai, vandens telkiniai, kiti gamtos išteklių;
- **kultūrinis potencialas** – *kultūros paveldo objektai*, kurie pagal Lietuvoje galiojančius teisės aktus skirstomi į urbanistinio paveldo, archeologinio paveldo objektus, įvykių ir laidojimo vietas, monumentus, statinius, statinių kompleksus, statinių priklausinius; *kultūrinės įstaigos*: muziejai ir kitos kultūrinės įstaigos; *kultūriniai renginiai, tradicijos ir nematerialusis paveldas*: menai ir amatai, religinės tradicijos, kultūriniai renginiai, etnokultūra, edukacinė veikla, tradicinės šventės;
- **infrastruktūrinis potencialas** - specialiai sukurti rekreacinės infrastruktūros objektai: rekreacijai naudojamos poilsio, turizmo, pramogų paslaugas teikiančios įstaigos, centrai, rekreacinės bei kitos rekreacijai naudojamos ir įteisintos teritorijos.

Rekreacinės aplinkos išteklių gausumas Šalčininkų rajono teritorijoje nėra lygiavertis, todėl koncepcijos stadijoje, detalizuojant ir tikslinant aukštesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentų sprendinius bei remiantis atlikta turizmo ir rekreacinių išteklių Šalčininkų rajono savivaldybėje esamos būklės analize, skirtingo potencialo rekreaciniai resursiniai arealai išskiriami atsižvelgiant į sekančius veiksniai:

- *gamtinės aplinkos išteklių turtingumą;*
- *kultūros paveldo turtingumą;*
- *rekreacinės infrastruktūros išvystymo lygį;*
- *aplinkos sveikumą;*
- *aplinkos ekologinį atsparumą;*
- *rekreacinio aptarnavimo tradicijas.*

Remiantis aukščiau išvardintais veiksniais, tame tarpe ypatingą dėmesį skiriant gamtinės aplinkos įvairovei bei raiškumui, kultūrinės aplinkos turtingumui, Šalčininkų rajono teritorijoje yra išskiriama 12 rekreacinių resursinių arealų: *Baltosios Vokės, Jašiūnų, Šalčininkėlių, Šilinės, Norviliškių, Dieveniškių, Šalčininkų, Butrimonių, Eišiškių, Kalesninkų, Pabarės, Rūdninkų.*

Nustatytų Šalčininkų rajono rekreacinių resursinių arealų teritorinė lokalizacija teikiama specialiojo plano koncepcijos brėžinyje, svarbiausi rekreacinio potencialo ypatumai, lemiantys jų realaus rekreacinio naudojimo perspektyvą bei galimybes, 2.1. lentelėje.

2.1 lentelė. Šalčininkų rajono rekreacinių resursinių arealų potencialo pobūdis

Eil. Nr.	Resursinio arealo pavadinimas	Gamtinės aplinkos išteklių turtingumas	Kultūros paveldo turtingumas	Rekreacinės aplinkos sveikumas	Rekreacinės aplinkos ekologinis atsparumas
1.	<i>Baltosios Vokės</i>	g1	k3	h2	a1
2.	<i>Jašiūnų</i>	g2	k1	h2	a1
3.	<i>Šalčininkėlių</i>	g2	k2	h1	a1
4.	<i>Šilinės</i>	g1	k2	h1	a2
5.	<i>Norviliškių</i>	g2	k2	h1	a1
6.	<i>Dieveniškių</i>	g1	k1	h1	a2
7.	<i>Šalčininkų</i>	g2	k2	h2	a1
8.	<i>Butrimonių</i>	g3	k2	h1	a1
9.	<i>Eišiškių</i>	g2	k1	h2	a1
10.	<i>Kalesninkų</i>	g3	k3	h1	a1
11.	<i>Pabarės</i>	g2	k2	h1	a1
12.	<i>Rūdninkų</i>	g1	k2	h2	a2

INDEKSŲ REIKŠMĖS:

Gamtinės aplinkos rekreacinių išteklių turtingumas:

- turtingi (didelis rekreacijai tinkamų akvatorių ir miškų kiekis, didelis vietovių vaizdingumas) – **g1**;
- vidutiniškai turtingi (vidutiniškas rekreacijai tinkamų miškų plotų ir akvatorių kiekis, vidutinis vietovių vaizdingumas) – **g2**;
- neturtingi (rekreacijai tinkamų miškų ir akvatorių stoka, vietovių vaizdingumas nedidelis) – **g3**.

Kultūrinės aplinkos turtingumas:

- turtingi (gausu pripažintų nacionaliniu mastu kultūros paminklų ir vertybių sandraupų arba yra išlikę labai raiškūs etnokultūriniai bruožai bei ženklai, arba yra daug labai reikšmingų valstybės istorijos faktų ir juos liudijantis labai vertingas paveldas) – **k1**;
- vidutiniškai turtingi (yra pavienių reikšmingų nacionaliniu mastu kultūros paminklų, taip pat kultūros vertybių sandraupų, yra išlikę kultūrinį identitetą liudijančių etnokultūrinių bruožų, yra pavienių reikšmingų istorinių faktų ir juos liudijančių paminklų) – **k2**;
- neturtingi (yra nedaug dispersiškai išsidėsčiusių kultūros vertybių, nykstantys etnokultūriniai bruožai, išlikę pavieniai istoriniai faktai) – **k3**.

Rekreacinės aplinkos sveikumas:

- geras (nėra išreikštos taršos, sausa) – **h1**;
- vidutiniškas (yra silpnos oro ar vandens taršos židinių, nemažai drėgnų vietų) – **h2**;
- prastas (yra stiprios oro ar vandens taršos židinių, gausu drėgnų vietų) – **h3**.

Rekreacinės aplinkos ekologinis atsparumas:

- didelis (tinkama intensyviai masiniam rekreaciniam naudojimui) – **a1**;
- vidutiniškas (tinkama vidutinio intensyvumo masiniam rekreaciniam naudojimui) – **a2**;
- mažas (tinkama nedidelio intensyvumo masiniam rekreaciniam naudojimui) – **a3**.

Šalčininkų rajono rekreaciniai išteklių bei jų savybės apsprendžia rekreacinių teritorijų naudojimo pobūdį ir kryptis, formuoja teritorijų bendrąjį rekreacinį potencialą. Nustatyti Šalčininkų rajono rekreacinių resursinių arealų vystymo galimybių ypatumai teikiami 2.2. lentelėje.

2.2 lentelė. Šalčininkų rajono rekreacinių resursinių arealų vystymo galimybės

Eil. Nr.	Resursinio arealo pavadinimas	Rekreacinio potencialo kategorija	Perspektyvinės plėtros lygmuo	Rekreacinės infrastruktūros išvystymo lygis	Vietos gyventojų ekonominės galimybės	Aptarnavimo tradicijos	Vystytinos rekreacijos rūšys
1.	Baltosios Vokės	II	R2	r3	e3	t3	g,t,p,v
2.	Jašiūnų	I	R2	r2	e2	t3	t,p,g,s
3.	Šalčininkėlių	IV	R3	r3	e3	t3	g,t
4.	Šilinės	IV	R3	r3	e3	t3	g,v,t
5.	Norviliškių	II	R2	r2	e3	t3	g,p,t
6.	Dieveniškių	I	R1	r2	e3	t2	g,t,v
7.	Šalčininkų	III	R2	r2	e2	t3	g,p,t,v
8.	Butrimonių	V	R3	r3	e3	t3	g,t
9.	Eišiškių	III	R2	r2	e2	t3	t,s,p,g
10.	Kalesninkų	V	R3	r3	e3	t3	g,
11.	Pabarės	IV	R3	r3	e3	t3	g,t,v
12.	Rūdninkų	I	R2	r3	e3	t3	g,t,v

INDEKSŲ REIKŠMĖS:

Rekreacinio arealo potencialas (kategorizuojama lyginant arealus tarpusavyje):

I - labai aukštas; II – aukštas; III - vidutinis; IV – mažas; V- labai mažas.

Rekreacijos perspektyvinės plėtros lygmuo:

R1 – aukštas (galimybė plėtoti nacionalinės reikšmės rekreacinę infrastruktūrą);

R2 – vidutinis (galimybė plėtoti regioninės ir vietinės reikšmės rekreacinę infrastruktūrą);

R3 –žemas (galimybė formuoti lokalinės reikšmės rekreacinę infrastruktūrą arba kurti pavienius rekreacinius objektus).

Vystytinos rekreacijos rūšys:

1 (g) – poilsis gamtoje (lauko rekreacija) – bendro pobūdžio, fizinės, psichinės ir dvasinės jėgas atstatantis (sveikatinantis) žmogaus poilsis lauko sąlygomis (gamtoje), nekeliantis papildomų specialių tikslų;

2 (t) – kultūrinis (pažintinis) turizmas - tai kelionės bei poilsis gamtinėje ar kultūrinėje aplinkoje, norint tiksliai pažinti šią aplinką, krašto gamtos ir kultūros paveldo kompleksus ir objektus, kraštovaizdį, istoriją, išplėsti kultūrinį akiratį, mokytis;

3 (s) – aktyvus poilsis (sporto rekreacija, kuriai reikalingas didelis plotas, specifinė įranga, kurios veiklai reikia dirbtinės aplinkos) – tai aktyvus poilsis gamtinėje arba dirbtinėje aplinkoje siekiant fizinės kultūros tikslų, skirta fiziniam lavinimui;

4 (p) – pramoginė rekreacija – tai jėgų atgavimas gamtinėje ar tam tikslui pritaikytoje dirbtinėje aplinkoje, dalyvaujant įvairaus pobūdžio pramogose ir renginiuose, lankant specializuotus pramogų parkus;

5 (v) – laisvalaikis gamtoje (verslinė rekreacija) – tai poilsis gamtoje renkant miško gėrybes, medžiojant, žūklaujant.

Rekreacinės infrastruktūros išvystymo lygis:

r1 - aukštas (suformuota kokybiška infrastruktūra);

r2- vidutinis (tobulintina infrastruktūra);

r3- žemas (neišvystyta infrastruktūra).

Vietos gyventojų ekonominės galimybės:

e1 - didelės (vietos gyventojai ekonominiu atžvilgiu patys pajėgūs plėtoti rekreacinę veiklą ir kurti bei tobulinti rekreacinę infrastruktūrą be paramos iš šalies);

e2 - vidutiniškos (vietos gyventojų ekonominis pajėgumas plėtoti rekreacinę veiklą vidutiniškas: jie gali kurti rekreacinę infrastruktūrą esant papildančiai galimybes išorinei paramai);

e3 - nedidelės (vietos gyventojai nepajėgūs patys plėtoti rekreacinę veiklą, reikalingas visas ekonominis palaikymas iš šalies).

Rekreacinio aptarnavimo tradicijos:

t1 - raiškios (gyvuoja būdingi papročiai ir vietinės tradicijos);

t2 - vidutiniško raiškumo (tradicijos ir papročiai iš dalies prarasti, tačiau gali būti dirbtinai atkurti);

t3 - neraiškios (tradicijos ir papročiai nuskurdinti arba neišryškėję) .

Pagal potencialą bei rekomenduojamas perspektyvines rekreacijos ir turizmo plėtros galimybes bei plėtros lygmenis išskirti rekreaciniai resursiniai arealai pasiskirsto sekančiai:

- *labai aukšto potencialo kategorijai* – Jašiūnų, Dieveniškių ir Rūdninkų rekreaciniai arealai, sudarantys galimybes formuoti regioninės reikšmės rekreacines teritorines sistemas bei kompleksus;
- *aukšto potencialo kategorijai* – Baltosios Vokės, Norviliškių rekreaciniai arealai, sudarantys galimybes formuoti daugiausiai rajoninės ir kai kuriais atvejais regioninės reikšmės rekreacines teritorines sistemas;
- *vidutinio potencialo kategorijai* – Šalčininkų, Eišiškių rekreaciniai arealai, sudarantys galimybes formuoti rajoninės svarbos rekreacines teritorines sistemas bei kompleksus;
- *mažo potencialo kategorijai* – Šalčininkėlių, Šilinės, Pabarės rekreaciniai arealai, sudarantys galimybes kurti pavienius rajoninės ir vietinės reikšmės rekreacinius objektus;

- *labai mažo potencialo kategorijai* – Butrimonių, Kalesninkų rekreaciniai arealai, sudarantys galimybes kurti daugiausiai tik pavienius vietinės reikšmės rekreacinius objektus.

2.3 lentelė. Rekreatyviųjų arealų pasiskirstymas įvertinus potencialą

Eil. Nr.	Rekreatyvio arealo potencialas	Arealų kiekis vnt.	Plotas, ha	Plotas, %
1.	Labai aukšto potencialo	3	58546	39
2.	Aukšto potencialo	2	12081	8
3.	Vidutinio potencialo	2	29106	20
4.	Mažo potencialo	3	29594	20
5.	Labai mažo potencialo	2	19934	13
	Viso:	12	149261	100

2.2. PLĖTOTINI TURIZMO IR REKREACIJOS APTARNAVIMO CENTRAI

Turizmo ir rekreacijos plėtros teritorinėje sistemoje svarbią vietą užima turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centrai. Šalčininkų rajono rekreatyviųjų teritorijų specialiojo plano koncepcijos stadijoje aptarnavimo centrai diferencijuojami pagal reikšmę šalies, regiono, rajono rekreatyvinėje teritorinėje sistemoje ir išskiriamos šios dvi kategorijos – *rajoninės bei lokalinės (vietinės) svarbos*.

Turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centras, gyvenamoji vietovė (miestas, miestelis), išsiskirianti turizmo ištekliais ir turizmo paslaugų infrastruktūros išplėtojimu bei formuojanti turistų srautus.

Atsižvelgiant į jau atliekamas bendrojo, pažintinio turizmo ir kitas rekreacijos aptarnavimo funkcijas arba potencialias galimybes jas atlikti, Šalčininkų rajono savivaldybėje išskiriami turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centrai, kurie yra išdėstomi administraciniame rajono centre, seniūnijų centruose bei kitose svarbiausiose gyvenamosiose vietovėse, jau naudojamose arba numatomose naudoti turizmui ir rekreacijos aptarnavimui, pasižyminčiose gamtinių, kultūrinių bei socialinių išteklių turtingumu, esančiose šalia nacionalinės, regioninės ar lokalinės reikšmės turistinių trasų.

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje numatomi šie turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centrai:

Rajoninės svarbos:

Šalčininkai, Eišiškės, Jašiūnai, Baltoji Vokė – šių centrų plėtojimui prioritetą teikiamas viešosios turizmo infrastruktūros plėtrai, maitinimo ir apgyvendinimo paslaugų, informacijos apie lankytinas gamtos ir kultūros paveldo vertybes bei siūlomus maršrutus suteikimui.

Dieveniškės - perspektyvinė šio centro specializacija sietina su pažintiniu turizmu ir jai reikalingos infrastruktūros plėtojimu.

Vietinės (lokalinės svarbos):

Turgeliai, Akmenynė, Šalčininkėliai, Matuizos, Pabarė - tai perspektyviniai centrai, kurie plėtotini siekiant tenkinti minimalius, pagal numatomas jų vystymo kryptis, poilsiaujančių ir turistaujančių žmonių poreikius.

Pagrindinėmis Šalčininkų rajono turizmo ir rekreatyvio aptarnavimo centrų formavimo bei vystymo kryptimis numatoma laikyti:

- a) bendrąjį turizmą,

- b) kultūrinį (pažintinį) turizmą,
- c) poilsį gamtoje/kaime,
- d) pramoginę ir sportinę rekreaciją.

Reikia pažymėti, kad svarbiausi rekreacinio aptarnavimo centrai rajono teritorinėje sistemoje daugeliu atvejų yra polifunkcinio pobūdžio ir jungia dvi ar daugiau rekreacinės specializacijos kryptis.

2.4 lentelė. Turizmo ir rekreacijos centrų vystymo kryptys

Eil. Nr.	Turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centras	Turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centrų formavimo bei vystymo kryptys			
		Bendrasis turizmas	Kultūrinis (pažintinis) turizmas	Poilsis gamtoje/kaime	Pramoginė ir sportinė rekreacija
1	<i>Baltoji Vokė</i>	+	+	-	+
2	<i>Jašiūnai</i>	+	+	-	+
3	<i>Turgeliai</i>	+	+	-	-
4	<i>Akmenynė</i>	+	-	+	-
5	<i>Šalčininkėliai</i>	+	-	+	-
6	<i>Dieveniškės</i>	+	+	+	-
7	<i>Šalčininkai</i>	+	+	-	+
8	<i>Eišiškės</i>	+	+	-	-
9	<i>Matuizos</i>	+	-	+	+
10	<i>Pabarė</i>	+	-	+	-

2.3. REKREACINIŲ TERITORIJŲ - POILSIO VIETŪVIŲ VYSTYMAS

Šalčininkų rajono rekreacinių teritorijų specialiojo plano koncepcijos stadijoje teikiamos principinės rekomendacijos dėl rekreacinių teritorijų išdėstymo ir vystytinų rekreacijos rūšių.

Poilsio gamtoje vietovės

Rekreacinių teritorijų sistemoje tradiciškai plačiausiai žinomos yra žemiausia, tačiau labai svarbią grandį sudarančios - *poilsio gamtoje vietovės*. Bendro profilio poilsio zona mūsų krašte daugeliu atvejų neįsivaizduojama be vandens telkinio (apklausų duomenimis to pageidauja dauguma gyventojų), nes maudymasis ir kaitinimasis paplūdimyje yra populiariausios rekreacinės veiklos formos. Su vandens telkiniais susijusios įvairios rekreacijos formos: stacionarus poilsavimas, stovyklavimas, maudymasis, irstymasis valtimis, vandens turizmas, žvejyba ir kt. Šalčininkų rajono teritorija nėra turtinga paviršinio vandens telkiniais, tačiau nepaisant to, esami – didesnių upių pakrantės, prie gyvenamųjų vietovių esantys tvenkiniai yra vieni iš svarbiausių gamtinės aplinkos veiksnių rekreacijoje, todėl prie jų formuojasi didžioji poilsio gamtoje vietovių dalis.

Sprendinių rengimo stadijoje bus nustatoma poilsio vietovių teritorinė lokalizacija, detalizuojamos rekreacinės specializacijos kryptys ir kiti tvarkymo ypatumai.

Bendruoju atveju poilsio gamtoje vietovėse kuriami ir /ar palaikomi plažai, miško parkai, apgyvendinimo ir/ ar maitinimo paslaugas teikiantys svečių namai, poilsio namai, kaimo turizmo sodybos, kempingai, restoranai, užkandinės, užieigos bei kiti rekreacinės infrastruktūros objektai – stovyklavietės, poilsio ir sporto aikštelės, rekreacinio inventoriaus nuomos punktai ir kt.

Aktyvaus poilsio (sporto rekreacijos) vietovės.

Be aukščiau pristatytų tradicinių rekreacinių teritorijų – poilsio gamtoje vietovių, koncepcijos stadijoje yra numatomos specializuotos aktyvaus poilsio (sporto rekreacijos) vietovės – *golfo laukų, hipodromų, aktyvaus žiemos poilsio - slidinėjimo parkų* - galinčios suformuoti atskirus specializuotus rekreacinius kompleksus.

Golfo žaidimui pritaikyta infrastruktūra - viena labiausiai apleistų sričių, kurios vystymo tempais Šalčininkų rajonas atsilieka - šiuo metu Šalčininkų rajone nėra nei vieno įrengto golfo lauko.

Teritoriškai lokalizuojant šio tipo vietoves yra įvertinami ne tik kraštovaizdžio ypatumai, bet ir šių vietovių padėtis turizmo ir rekreacijos aptarnavimo centrų atžvilgiu, padėtis vystomų turistinių trasų atžvilgiu, susisiekimo infrastruktūros išvystymas ir kt.

Golfo laukų kūrimą reikia išskirti kaip prioritetinį, nes golfas turi teigiamą poveikį socialiniam ir ekonominiam vystymui, subalansuotai teritorijų plėtrai, gamtos ir paveldo objektų tvarkymui.

Valstybinio turizmo departamento prie LR ŪM užsakymų parengtoje Šalčininkų rajono turizmo plėtros galimybių studijoje nurodoma tinkama vieta golfo laukui įrengti - Keidžių–Zakariškių–Piliakainių apylinkės. Ši vietovė yra arti tinkamo operatoriaus – Klimkynės rekreacinio komplekso. Kartu, golfo lauko įrengimas Keidžių–Zakariškių–Piliakainių apylinkėse – už Merkio ichtiologinio draustinio baseino ribų – leis išpildyti visus būtinus aplinkosaugos reikalavimus.

Kitas, ne mažiau įdomus ir pasaulio mastu labai populiarus turizmo produktas – žirginis sportas ir hipodromų paslaugos (hipodromas, tai žirgų bėgimo takas ar keli takai su varžybų aikštele, žiūrovų tribūna bei kita infrastruktūra, skirta žirgų sporto renginiams organizuoti). Dabartiniu metu Lietuvoje valstybė nevykdo šio aktyvaus poilsio infrastruktūros plėtros skatinimo politikos, žirginio sporto entuziastai susiduria su nepakankamu žirginio sporto infrastruktūros išvystymu, esama hipodromų infrastruktūra dažnu atveju apsiriboja tik žirgų bėgimo takais. Nepaisant to, atsižvelgiant į Vakarų Europos šalyse vyraujančias tendencijas bei galias Lietuvos žirgininkystės tradicijas, šio aktyvaus poilsio infrastruktūros plėtra vertinama kaip turinti dideles vystymo perspektyvas.

Lietuvos hipodromų ir su hipodromų pramogomis susijusios paslaugų infrastruktūros plėtros, kompleksinio paslaugų formavimo Lietuvoje modelio klausimai nagrinėjami „Lietuvos hipodromų plėtros studijoje“. Šioje studijoje išsamiau nagrinėjami nacionalinės ir regioninės svarbos hipodromų vystymo Lietuvoje klausimai. Tenka konstatuoti, kad Šalčininkų rajono teritorijoje nesiūloma vystyti nei vieno nacionalinės ar regioninės svarbos hipodromo.

Tai būtų vietinės reikšmės hipodromas, skirtas Šalčininkų rajono žirgininkystės ūkių reikmėms bei vietinės svarbos žirgų lenktynėms ir šventėms organizuoti. Įvertinant tai, kad Jasiūnų apylinkėse yra veikiančios net keli žirgynai, būtų tikslinga hipodromą planuoti jų gretimybėje.

Aktyvus žiemos poilsis – tai viena iš poilsio rūšių žiemos sezono metu gamtoje, kai pagrindinis motyvas – aktyvus poilsis lauke arba sportinė veikla, kurioms būtinas sniegas. Viena populiariausių aktyvaus žiemos poilsio veiklų yra slidinėjimas. Ši žiemos poilsio veikla ypatinga tuo, kad jai vykdyti būtinos atitinkamos klimatinės sąlygos ir gamtiniai rekreaciniai išteklių.

Šalčininkų rajone nėra aktyvaus žiemos poilsio tradicijų, žiemos poilsio infrastruktūra išvystyta silpnai. Be to, Šalčininkų krašte sąlygos vystyti žiemos sportą nėra itin palankios – vyrauja mažai kalvotas, lyguminis reljefas, žiemos sezonas šylant klimatui trumpėja, sniego danga darosi nepastovi. Nepaisant to, paskutiniu metu atsiranda vis daugiau žiemos sporto (ypač slidinėjimo) mėgėjų, kurių poreikių patenkinimui tikslinga plėtoti žiemos poilsio infrastruktūros projektus.

2.4. REKREACINIO AKTYVUMO AŠYS

Šalčininkų rajono rekreacinių teritorijų specialiojo plano koncepcijos stadijoje teikiama nacionalinio ir regioninio lygmens automobilių, dviračių ir vandens turizmo trasų sistema, kurios pagrindinis uždavinys sudaryti palankias sąlygas kelionių organizavimui ir skatinti kultūrinio, aktyvaus poilsio ir savaitgalio keliones.

Koncepcijos stadijoje rodomi bendri turistų judėjimo koridoriai (rekreacinio aktyvumo ašys) neišskiriant konkrečių autoturizmo ir dviračių turizmo trasų. Numatomi svarbiausi ir lokaliniai turistų judėjimo keliai, sudaryti atsižvelgiant į esamas turistines trasas bei numatomas parengtose galimybių studijose, Šalčininkų rajono savivaldybės bendrajame plane, nacionaliniuose dviračių trasų bei vandens turizmo trasų specialiuosiuose planuose.

Numatoma, kad rekreacinio aktyvumo „stuburą“ Šalčininkų rajone sudarys Eišiškių-Šalčininkų-Dieveniškių, Šalčininkų-Jašiūnų-Vilniaus, Turgelių-Jašiūnų-Baltosios Vokės kryptys. Lokalių jungčių karkasą sudarys Dieveniškių-Turgelių-Medininkų, Šalčininkų/Eišiškių-Didžiųjų Sėlų-Gudelių-Jašiūnų ašys bei jungtys su Varėnos, Vilniaus rajonais ir pasienio punktais.

Autoturizmo trasos

Automobilių turizmas yra sparčiai populiarėjantis aktyvaus poilsio būdas, dominantis tiek Lietuvos poilsiautojus, tiek ir užsienio turistus. Autoturizmo trasos siejamos su svarbiausiais gamtiniais turizmo išteklių (nacionalinių ir regioninių parkų sistema, kurortais ir kurortinių vietovių statusą turinčiomis vietovėmis), kultūros paveldo objektais ir vietovėmis, kurioms suteikta kultūros paminklų kategorija, automobilių keliais, kelių eismo ženklų sistema, taip pat viešosios turizmo infrastruktūros ir paslaugų plėtra 10 - 20 km į abi puses nuo planuojamos trasos.

Autoturizmo trasa – kelionėms lengvaisiais automobiliais, turistiniais autobusais, kempieriais (nameliais ant ratų), motociklais poilsio ar turizmo tikslais suplanuotu maršrutu skirtas viešosios turizmo infrastruktūros kompleksas, paženklintas vietovėje trasos ženklais, susietas su saugomomis kultūros paveldo vertybėmis, gamtos paveldo objektais, išskirtiniais kraštovaizdžiais, reprezentuojančiais gamtinės aplinkos savitumą.

Autoturizmo trasos formuojamos siekiant:

- sujungti lankytinas vietas ir pavienius lankytinus objektus, reprezentuojančius regiono savitumą, kultūrą, istoriją, kraštovaizdį;
- suformuoti vientisą turizmo trasų junginį, palankų kurti konkurencingus turizmo produktus, skirtus vietinių bei užsienio turistų kelionėms motorizuotomis transporto priemonėmis;
- sudaryti sąlygas turistams, važiuojantiems motorizuota transporto priemone, nesunkiai rasti lankytinus objektus ir vietas, turizmo paslaugas ir pramogas.

Šalčininkų rajono rekreacinių teritorijų specialiojo plano koncepcijoje pateikiamos regioninės autoturizmo trasos (nacionalinių trasų nagrinėjamoje teritorijoje nėra), brėžinyje pavaizduotos kaip svarbiausi ir lokaliniai turistų judėjimo koridoriai. Į šį koridorių įjungtos trasos, numatytos Šalčininkų rajono teritorijos bendrajame plane, jų detalizacija bus pateikta specialiojo plano sprendinių konkretizavimo stadijoje.

Dviračių turizmo trasos

Dviračių turizmas – turizmo rūšis, kai pavieniui ar grupėmis keliaujama dviračiais vietovėmis, kuriose yra speciali infrastruktūra (dviračių takai, stovėjimo aikštelės ir kt.). Dviračių turizmas yra viena populiariausių turizmo rūšių. Jis ypač išplėtotas Vidurio Europoje, paskutiniu metu vis daugiau dėmesio viešosios dviračių turizmo infrastruktūros vystymui skiriama ir Lietuvoje.

Nacionalinės bei regioninės dviračių turizmo trasos Šalčininkų rajono rekreacinių teritorijų specialiojo plano koncepcijoje parodytos taip pat kaip ir autoturizmo trasos – bendrame turistų judėjimo koridoriuje, o jų detalizacija bus atlikta specialiojo plano sprendinių konkretizavimo stadijoje. Nacionalinės dviračių trasos numatytos Šalčininkų rajono savivaldybės bendrajame plane bei Nacionalinių dviračių trasų specialiajame plane – įvertinamos rengiant šį specialųjį planą.

Vandens turizmo trasos.

Vandens turizmas – keliavimas vandeniui baidarėmis, burlaiviais, plaustais, valtimis ir kitomis plūdriosiomis priemonėmis. Lietuvoje populiarėjant vietiniam turizmui, vis didesnę turistų srautą pritraukia vandens turizmas upėmis ir ežerais. Šalčininkų rajone turizmas vandens trasomis užima (ir numatoma, kad išlaikys tą svarbą ateityje) vieną svarbiausių turizmo plėtros sričių.

Šalčininkų rajono teritorijoje svarbiausia (nacionaline) vandens turizmo trasa numatoma Merkio upė, kurios statusas (kaip nacionalinės vandens turizmo trasos) apibrėžtas „Nacionalinių vandens turizmo trasų specialiajam plane“ (Žin., 2009, Nr. 27 -1075). Kitus vandens turizmo maršrutus numatoma vystyti Šalčios ir Visinčios upėmis. Papildomų trasų lokalizavimas vandens telkiniais bus atliekamas sprendinių konkretizavimo stadijoje.

Vandens turizmo trasos planuojamos siekiant skatinti šių trasų vandens turizmo infrastruktūros plėtrą ir sukurti vandens turistams tinkamas sąlygas poilsiauti bei vykdyti vandens turizmo (aktyvaus turizmo) veiklos rinkodarą.

2.5. REKREACIJOS IR TURIZMO INFRASTRUKTŪROS VYSTYMAS

Specialiojo plano koncepcijos stadijoje teikiamos principinės rekreacijos ir turizmo infrastruktūros nuostatos. Detalūs sprendiniai atliekami sprendinių konkretizavimo stadijoje.

LR Turizmo įstatymas numato rekreacinės infrastruktūros objektų skirstymą į teikiančius:

- specialaus apgyvendinimo paslaugas (kurortų sanatorijos, kurortų reabilitacijos centrai, kempingai, turizmo kompleksai, poilsio namai, jaunimo nakvynės namai ir pan.),
- viešbučio tipo apgyvendinimo paslaugas (viešbučius, motelius, svečių namus),
- kaimo turizmo (tiksliau poilsio kaime) paslaugas,
- nakvynės ir pusryčių paslaugas,
- turistinės stovyklos (stovyklavietės) paslaugas (palapinėse ar pastatuose),
- vandens turizmo paslaugas (laivai, prieplaukos),
- turizmo informacijos paslaugas (turizmo informacijos centrai).

Be aukščiau minėtų įstatymu apibrėžtų objektų bei tradicinių plažų, želdynų ir miško parkų infrastruktūros kompleksų rekreacinei infrastruktūrai priskirtini ir specializuoti, pirmiausiai sportinei bei pramoginei rekreacijai kuriami įvairūs kompleksai ar parkai: sporto (lauko teniso ir kt.) aikštynai, golfo laukai, hipodromai, pramoginiai restorano-svetainės kompleksai, SPA kompleksai, hidroparkai ir akvaparkai, skulptūrų parkai, slidinėjimo parkai, akmenų parkai ir kt., dažnai galintys suformuoti netgi atskiras specializuotas rekreacines vietas. Pažintinės rekreacijos vystymo tikslams taip pat aktyviai tarnauja muziejų ar muziejinių ekspozicijų, taip pat vadinamųjų „teminių kaimų“ infrastruktūriniai kompleksai.

Pažintinio turizmo sistema numatyta plėtoti turint tikslą eksponuoti gamtinius bei kultūrinius Šalčininkų rajono savitumus, jo kraštovaizdžio vertybes. Turi būti tvarkomi ir eksponuojami pažintinę vertę turintys gamtiniai bei kultūros paveldo objektai, jų grupės, kompleksai, reiškiniai:

- Lietuvos valstybingumo istorijos, kovos už valstybės išsaugojimą bei atkūrimą etapai, faktai, vietovės, paminklai ir kt.,
- būdingi bei unikalūs gamtiniai bei kultūriniai kraštovaizdžio kompleksai ir objektai,
- gyvosios etnokultūros bei moderniosios kultūros židiniai, faktai bei reiškiniai,
- saugomo gamtos ir kultūros paveldo apsaugos ir tvarkymo būdai.

Dieveniškių istorinis regioninis parkas pagal specialųjį tvarkymo planą kuria savo vidines detalizuotas rekreacijos ir turizmo bei jų infrastruktūros vystymo programas. Šalčininkų rajono specialiojo plano sprendiniuose įvertinami tvarkymo plano sprendiniai.

Skatinamas racionalus plažų, miško parkų, svečių namų, poilsio namų, poilsio kaime (kaimo turizmo), restoranų-svetainių, kempingų, stovyklaviečių, sporto aikštelių ar panašių rekreacinės infrastruktūros objektų kūrimas ir palaikymas.

Turizmo ir rekreacijos centruose bei jų artimojoje aplinkoje atsižvelgiant į šių centrų svarbą tikslinga palaikyti bei kurti turizmo informacijos centrus, turizmo kompleksus, viešbučius, motelius, restoranus-svetaines, kempingus, jaunimo nakvynės namus ir kitus panašius rekreacinės infrastruktūros objektus.

Rengimo etapas. Konceptijos rengimo stadija. Konceptija

Skatinamos turizmo infrastruktūros ir turistinių paslaugų plėtros įgyvendinimo priemonės, taip pat priemonės, susijusias su etninės regiono kultūros ir vietos tradicijų puoselėjimu.

Skatintina plėtoti rekreacinės ir turizmo infrastruktūros objektų informacinių ženklų sistema.

3. GRAFINE DALIS